

De improvisatietrein

Saxofonist Werner Janssen, geboren en getogen in Urmond, is behalve beroepsmusicus ook wiskundige. Mede door die achtergrond heeft hij vijf hoofdroutes in de jazz ontdekt. In het boek *Bewust Improviseren*, dat vandaag uitkomt, doet hij die uit de doeken.

Door Jan Cuijpers

Improviseren heb je of je hebt het niet. Werner Janssen moet hartelijk lachen om deze ‘wijsheid’ die vroeger nogal eens werd verkondigd. Met name de oudere harmoniemuzikanten waren ervan overtuigd dat improviseren niet te leren was. „Onzin. Voor klassiek opgeleide muzikanten was het spelen zonder noten op schrift nogal geheimzinnig. Dat komt ook omdat er geen duidelijke methodes zijn, die je laten zien: eerst dit, dan dat. Zelfs in mijn tijd op het conservatorium kon ik er geen samenhang in ontdekken; je kreeg een brokje van dit, en dan weer een brokje van dat. Als wiskundige vind ik het leuk die brokjes gestructureerd op een rijtje te zetten. Ik heb twintig jaar kunnen oefenen met mijn leerlingen. In mijn boek laat ik zien dat improviseren heus geen rocketscience is.”

Fanfare

Janssen woont tegenwoordig weliswaar in Amsterdam, maar heeft leren spelen bij de fanfare van Urmond, waar hij is geboren. Een fanfare die een goede voedingsbodem voor talent blijkt, want behalve Janssen komen ook jazztrompettist Ruud Breuls en professioneel hoornist Raymond Warnier uit de rangen van Sint Martinus. „De families Janssen, Breuls en Cosemans vormen de ruggengraat van de fanfare. Hans Breuls, de broer van Ruud, is dirigent geworden en de Cosemansen zijn ontzettende goede amateurs, die overal in de omgeving worden gevraagd om in te vallen”, aldus Janssen over zijn wortels. Hij komt nog regelmatig in Limburg als muzikant van het orkest van Guido Dieteren of als hij toert met een theaterproductie, zoals onlangs nog in de opera *Carmen* van Tania Kross.

Basismateriaal

Daarnaast geeft Janssen veel les en zo heeft hij ontdekt dat improviseren in jazzstandards een stuk eenvoudiger te leren is. „De jazzstandards zijn zo’n 600 musicalliedjes uit de jaren dertig die in de jazz terecht zijn gekomen en daar door instrumentalisten naar een hoger niveau zijn opgekrikt. Dat is het basismateriaal waarmee jazzmusici leren improviseren. Als wiskundige doorzag ik gelukkig snel de steeds terugkerende structuren in de jazzstandards van het *American Songbook* en toen viel alles op zijn plek. In mijn boek laat ik zien dat tussen die nummers veel parallellen bestaan. In plaats van de improvisaties in 600 nummers na te spelen, kun je volstaan met vijf hoofdroutes”, legt Janssen uit. Dat betekent niet dat je geen toonladders moet leren. „Maar je moet wel de taal van de jazz leren spreken. Als je lukraak noten uit een toonladder speelt, wordt het geen leuke muziek. Van die toonladders moet je woordjes maken en van die woordjes weer zinnen”, aldus Janssen. Hij vertelt dat improviseren voor hem een grote brij was, waarmee hij niet verder kwam.

Stopwoordjes

“Toen ben ik zelf gaan uitzoeken hoe het werkt. Ik kwam erachter dat alle jazzmusici bepaalde licks, zoiets als stopwoordjes, in hun solo’s gebruiken. Die ben ik aan elkaar gaan plakken en op die manier kreeg ik heel veel materiaal in de vingers dat ik kon gebruiken. Om het aan mensen duidelijk te maken, vergelijk ik die stopwoordjes met een wagon van een trein. Die kun je steeds in een andere volgorde aan elkaar haken.” Om te leren improviseren, moet je andere mensen naspelen, benadrukt Janssen. Je moet namelijk weten hoe iets klinkt. Daarom zit bij het gedrukte boek een link naar een online-werkboek. „Daar kun je composities vinden aan de hand waarvan ik mijn verhaal doe. Ik heb de akkoordenschema’s van jazzstandards gebruikt. Verder zit er een play along-tag bij, zodat je mee kunt spelen in

verschillende tempi en grooves. Je ziet, door mijn wiskunde-achtergrond ben ik ook vrij handig in programmeren. Vandaag, 10 november ben ik jarig en geef ik die tag cadeau.”

Bewust improviseren | Werner Janssen | ISBN 978-94-92383-91-4
Aantal pagina's 192 | Paperback € 24,95